

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
Державний податковий університет
Науково-дослідний інститут фінансової політики

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЗДІЙСНЕННЯ МИТНОЇ СПРАВИ
В УКРАЇНІ**

Монографія

Одеса • 2023 • Олді+

УДК 342.951:339.543(477)
А43

Рецензенти:

Дмитро Васильківський, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Хмельницького національного університету;

Віктор Синчак, д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова;

Леонід Тимченко, д-р юрид. наук, професор, завідувач відділу дослідження міжнародної податкової конкуренції НДП фінансової політики Державного податкового університету

Редакційна колегія:

Дмитро Серебрянський, канд. екон. наук, доцент, в.о. ректора Державного податкового університету;

Олександра Смірнова, канд. екон. наук, старш. наук. співроб., в.о. проректора з наукової роботи Державного податкового університету;

Іван Бережнюк, д-р екон. наук, професор, начальник Житомирської митниці Державної митної служби України;

Лілія Дорофєєва, д-р юрид. наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права Ужгородського національного університету, начальник юридичного управління Закарпатської митниці Державної митної служби України;

Дмитро Приймаченко, д-р юрид. наук, професор, проректор з наукової роботи Університету митної справи та фінансів;

Олександр Гребельник, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри митної справи та товарознавства Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи Державного податкового університету;

Аліна Брендак, канд. держ. упр., заступник директора департаменту, начальник відділу застосування міжнародної транзитної системи Департаменту транзитних процедур Державної митної служби України

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 6 від 30 листопада 2023 року)*

Актуальні проблеми здійснення митної справи в Україні :
А43 монографія / Державний податковий університет. — Одеса : Олді+,
2023. — 292 с.

ISBN 978-966-289-788-3

У науковій монографії представлені сучасні дослідження у галузі митної справи. У роботі викладено концепцію визначення місця митного права у структурі системи права та бачення формування ефективного правового забезпечення митної справи. Розглянуто теоретико-прикладні аспекти створення та функціонування «сухих портів», розвитку взаємної адміністративної допомоги в рамках Конвенції про процедуру спільного транзиту. Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, магістрантів, посадових осіб митних органів України, усіх, хто цікавиться висвітленою у монографії проблематикою.

УДК 342.951:339.543(477)

© Колектив авторів, 2023

ISBN 978-966-289-788-3

© Державний податковий університет, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І

МИТНА СПРАВА У РЕАЛІЯХ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ...5

Олена Рябченко

Концепція визначення місця митного права
у структурі системи права..... 5

Олена Рябченко

Сучасні візії формування ефективного правового
забезпечення митної справи..... 29

РОЗДІЛ ІІ

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ

ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ «СУХИХ ПОРТІВ» 45

Олена Нелінович

Сутність та значення «сухих портів» за сучасних умов..... 45

Сергій Попель

Міжнародний досвід створення та функціонування
«сухих портів» 65

Тетяна Руда

Нормативно-правові основи створення та діяльності
«сухих портів» 99

Андрій Артеменко, Тетяна Руда, Сергій Попель,

Олена Нелінович, Вікторія Слободян

Проблемні питання створення та діяльності вітчизняних
«сухих портів» й основні напрями їх вирішення..... 139

РОЗДІЛ ІІІ

ВЗАЄМНА АДМІНІСТРАТИВНА ДОПОМОГА

В РАМКАХ КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРОЦЕДУРУ

СПІЛЬНОГО ТРАНЗИТУ 170

Ельвіра Молдован

Зарубіжний досвід здійснення взаємної адміністративної
допомоги в системі спільного транзиту..... 170

Олександр Фрадинський

Міжнародна правова основа надання взаємної
адміністративної допомоги у митній справі..... 204

Віктор Заяц

Нормативно-правове забезпечення взаємної адміністративної допомоги при процедурі спільного транзиту.....	237
--	-----

Світлана Капітанець

Підвищення ефективності організаційного забезпечення здійснення взаємної адміністративної допомоги при процедурі спільного транзиту	265
---	-----

РОЗДІЛ І

МИТНА СПРАВА У РЕАЛІЯХ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КОНЦЕПЦІЯ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ МИТНОГО ПРАВА У СТРУКТУРІ СИСТЕМИ ПРАВА

*Олена Рябченко,
д-р юрид. наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та митної безпеки
Навчально-наукового інституту економічної безпеки
та митної справи
Державного податкового університету*

Нестабільність економіки в умовах воєнного стану визначає необхідність наукового супроводження пошуку шляхів і способів нівелювання ризиків і небезпек, які набувають особливих чутливості, зокрема — у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Одним із шляхів формування безпечного зовнішньоекономічного середовища в умовах закріпленого у Конституції України європейського розвитку є митно-правове регулювання, ефективність якого залежить від багатьох чинників, в тому числі — визначення та обґрунтування його теоретичної моделі, основу якої становить проблема визначення місця митного права у системі права і законодавства України як один з напрямків пошуку шляхів формування ефективних запобіжників завдання шкоди митним інтересам держави. Опрацьована теоретична основа митно-правового регулювання та врахування ключових положень, які розкривають сутність регулюючого впливу норми митного права, насамперед, на економічні відносини, у нормотворчій діяльності виключає ситуативність законодавчих змін, забезпечує оптимізацію чинного законодавства, що, в кінцевому випадку, позитивно впливатиме на правозасування у митній сфері та здійснює стимулюючий вплив на зовнішньоекономічну діяльність. Для характеристики впливу митно-правового регулювання

на економічні відносини можливо запропонувати впровадження категорії «економічний правопорядок», яка не суперечить науковому погляду О. М. Лошихіна, який влучно зазначає про вплив економіки на усі процеси і механізми функціонування держави [1, с. 3–4].

Узагальнюючи існуючі наукові погляди щодо визначення місця митного права у системі права і законодавства, можна відзначити наступні підходи: як окрема комплексна галузь права (Б. М. Кормич, Н. О. Коваль, В. Я. Настюк, Д. В. Приймаченко, В. В. Ченцов); підгалузь адміністративного права (відзначають наявність автори посібників з митного права, не зазначаючи джерело [2]); інститут адміністративного права (С. В. Ківалов та інш.); належить до адміністративного права із поступовим виділенням у самостійну галузь (К. К. Сандровський).

Наведені наукові погляди не виключають існування інших підходів щодо визначення місця митного права у структурі системи права і законодавства, а наявність тривалої дискусії вчених щодо пошуку шляхів вирішення цієї проблеми визначена поліструктурністю предмету митного права, що охоплює не тільки адміністративно-правові відносини (позитивні і юрисдикційні), а й відносини у сфері зовнішньо-економічної діяльності, підприємництва, міжнародні відносини. Більше того – частиною першою статті 458 Митного кодексу України (далі – МКУ) прямо передбачено, що «порушення митних правил є адміністративним правопорушенням» [3], що фактично на законодавчому рівні закріплює галузеву належність митно-деліктних відносин.

Поліструктурність предмету митного права сформувалась історично, а сучасна спрямованість митно-правового регулювання на забезпечення і реалізацію національних інтересів України шляхом здійснення митної справи впливає з приписів статей 6, 7 МКУ, в яких закріплено поняття «митні інтереси», «митна безпека», «митна справа».

Якщо виходити з логіки законодавця щодо врегулювання митно-правових відносин, можна виділити базову категорію митно-правового регулювання – митна справа.

Відповідно частини 1 статті 7 МКУ, митну справу становлять сукупність заходів, спрямованих на реалізацію державної митної

політики, серед яких передбачено заходи: а) позитивні (неюридичційні), зокрема — порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, митний контроль та митне оформлення товарів при переміщенні через митний кордон України, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі — УКТ ЗЕД)), організація і забезпечення діяльності митних органів; б) фіскальні — застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів; в) правоохоронні (юрисдикційні) — запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил. Перелік зазначених заходів відкритий.

Кожне з виділених положень митної справи реалізується митними органами у межах відповідних правовідносин, сутність і характер яких розглядається на предмет їх співвідношення із адміністративно-правовими відносинами. Такий підхід не суперечить визначенню структури митної справи як комплексу взаємопов'язаних напрямків діяльності митних органів, спрямованих на реалізацію державної митної політики України (О. Т. Зима). Серед основних напрямків виділено: а) здійснення митного контролю; б) здійснення митного оформлення; в) справляння митних платежів; г) ведення УКТ ЗЕД; д) застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання ЗЕД; е) протидія контрабанді; є) боротьба з порушеннями митних правил. До другорядних напрямків віднесено: а) сприяння захисту прав інтелектуальної власності; б) контроль за окремими видами підприємницької діяльності у митній сфері; в) формування інформаційних баз даних щодо переміщення товарів через митний кордон України; г) сприяння застосуванню інноваційних технологій у митній справі; д) інформаційна взаємодія із іншими державними органами; е) ведення митної статистики тощо [4, с. 497].

Митні правовідносини доцільніше характеризувати як регульовані нормами митного права суспільні відносини, пов'язані зі здійсненням митної справи.

Для митних правовідносин характерні такі основні ознаки:

— є завжди правовими, що означає виникнення, зміну й припинення їх лише на основі норм права;

- співвідношення імперативних і диспозитивних методів правового регулювання (позитивних зобов'язань, дозволів, заборон, правообмежень);

- особливий правовий статус суб'єктів митних правовідносин. Фізичні та юридичні особи беруть участь у митних правовідносинах як невіддільні суб'єкти, які свідомо реалізують волевиявлення щодо переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон. Митні органи (їх посадові особи), реалізують державно-владні повноваження у митних правовідносинах як представники держави з метою реалізації призначення їх діяльності щодо забезпечення і захисту митних інтересів держави;

- взаємозв'язок між суб'єктами митних правовідносин шляхом наділення їх суб'єктивними правами і юридичними обов'язками. Митні органи наділені активною правосуб'єктністю як органи виконавчої влади, чий державно-владний повноваження закріплені в нормативно-правових актах. Інші ж учасники митних правовідносин (юридичні й фізичні особи, що беруть участь у переміщенні товарів через митний кордон) наділені пасивною правосуб'єктністю;

- охорона від правопорушень засобами державного примусу. Це дістає вияв у застосуванні до порушників норм митного законодавства й притягненні їх до адміністративної, цивільно-правової, кримінальної відповідальності.

Характеристику співвідношення митних правовідносин, пов'язаних із реалізацією напрямків митної справи із адміністративно-правовими відносинами можна здійснити, виходячи з наступних положень доктрини адміністративного права, якими розкрито предмет адміністративно-правового регулювання [4, с. 90–91] та їх порівняння із митними правовідносинами, пов'язаними із реалізацією напрямків митної справи, що дозволяє розкрити їх адміністративно-правову природу:

- відносинам щодо надання адміністративних послуг відповідають відносини щодо надання митним органом дозволів (щодо здійснення митної брокерської діяльності, відкриття та експлуатацію митного складу та інш.);

- відносинам щодо здійснення уповноваженими суб'єктами публічного адміністрування контрольно-наглядової

(інспекційної) діяльності щодо виконання і дотримання приватними особами встановлених державою правил відповідають ті, що стосуються здійснення митного контролю, в тому числі — шляхом застосування системи управління ризиками, а також здійснення митного оформлення;

— відноси́нам щодо притягнення до адміністративної та фінансової відповідальності приватних осіб уповноваженими суб'єктами публічного адміністрування відповідають відносини щодо застосування адміністративної відповідальності за порушення митних правил (відповідно норм Розділу XVIII МКУ та Кодексу України про адміністративні правопорушення. Частиною першою статті 458 МКУ прямо встановлено належність порушення митних правил до адміністративних правопорушень;

— відноси́нам щодо оскарження в адміністративному порядку відповідають відносини щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів, їх посадових осіб та інших працівників до посадових осіб та органів вищого рівня;

— з регулятивними правовідносинами, пов'язаними із реалізацією «позитивної» функції адміністративного права кореспондуються відносини з: ведення УКТ ЗЕД; застосування механізмів тарифного регулювання ЗЕД; формування інформаційних баз даних щодо переміщення товарів через митний кордон України; сприяння застосуванню інноваційних технологій у митній справі; інформаційна взаємодія із іншими державними органами; ведення митної статистики; застосування механізмів нетарифного регулювання ЗЕД;

— з внутрішніми адміністративно-правовими відносинами кореспондуються відносини, пов'язані із організацією діяльності митних органів, проходження служби.

Відносини щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів або їх посадових осіб у судовому порядку до адміністративного суду на підставах та у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України [5], слід віднести до адміністративних процесуальних правовідносин, пов'язаних із забезпеченням законності діяльності суб'єктів владних повноважень — митних органів (їх посадових осіб).

Разом з тим, окремі правовідносини у галузі митної справи виходять за межі адміністративно-правових і кореспондуються із іншими галузевими правовідносинами:

конституційно-правовими — щодо прийняття законів, визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики Верховною Радою України, щодо визначення засад митної справи (пунктів 3, 5 статті 85, пункту 9 статті 92 Конституції України [6]);

фінансово-правовими — оподаткування митними платежами товарів, що переміщуються через митний кордон України, справляння митних платежів, окремі способи забезпечення сплати митних платежів;

кримінально-правовими — протидія контрабанді засобами, притаманними кримінальному праву;

цивільно-правовими — сприяння захисту прав інтелектуальної власності (крім тих, які стосуються митного контролю та митного оформлення товарів, які містять об'єкти права інтелектуальної власності, ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, знищення таких товарів);

господарсько-правовими — зокрема, відносини із авторизованим економічним оператором (за виключенням адміністративно-правових відносин щодо надання відповідних дозволів, моніторингу, оцінки відповідності діяльності, зупинення дії авторизації, анулювання авторизації).

Наявність таких правовідносин, які виходять за межі адміністративно-правових, не означає заперечення належності митного права до підгалузі адміністративного права, проте свідчить про наявність особливостей митно-правового регулювання.

Підгалуззю адміністративного права називають сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини в певній сфері, котра виокремлюється в межах загального предмета адміністративного права. При цьому визнається поділ відносин щодо предмету адміністративного права на окремі сфери за різними критеріями, зокрема — залежно від сфер державного управління. Крім того, вказано, що підгалузі адміністративного права можуть стати основою однойменних комплексних галузей права, якщо для регулювання певного виду суспільних відносин додатково використовуються методи інших галузей права [7, с. 125].

Митно-правове регулювання безпосередньо пов'язане із публічно-владною діяльністю у сфері економіки. Серед одиниць суспільних відносин, які регулюються нормами митного права (предмет митного права), виділяють відносини, пов'язані з: переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон, встановленням певного митного режиму, стягненням митних платежів, митним оформленням, митним контролем, запобіганням та протидією контрабанді та іншим порушенням митних правил, іншими заходами реалізації митної політики.

Відносна самостійність перелічених відносин та додаткове використання методів інших галузей права для їх регулювання визначає виділення митного права як комплексної галузі, пов'язаної із адміністративним правом, а саме — його предметом (відносинами публічного адміністрування у сфері економіки) та методами (перевага імперативного методу та застосування диспозитивного у визначених законом випадках). Такий підхід дотичний із приписами статті 5 МКУ, де прямо вказано про державну митну політику як складову державної економічної політики.

Отже, спираючись на норми статті 5 МКУ, наведену характеристику митно-правових відносин, їх співвідношення із адміністративно-правовими відносинами, поняття підгалузі адміністративного права, врахування предмету митного права, сформульоване поняття митного права.

Митне право доцільно розглядати як однойменну комплексну галузь права, побудовану на основі норм, що складають підгалузь адміністративного права. Норми митного права регулюють відносини у сфері забезпечення реалізації та захисту митних інтересів України на зовнішньому та внутрішньому ринках, інтеграції до світової економіки [29].

Теоретичні положення щодо категорій «суб'єкт митного права» і «суб'єкт митно-правових відносин», різниця між ними, сутність правосуб'єктності та правового статусу у митно-правових відносинах сформульовані, спираючись на базові положення теорії адміністративного права, сформульовані В. К. Колпаковим у першому в Україні академічному курсі адміністративного права [7, с. 183–188]. Необхідно розрізняти категорії «суб'єкт митного права» і «суб'єкт митно-правових

відносин». Суб'єкт митного права — фізична та/або юридична особа, яка є носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, встановлених нормами митного права, та має потенційну здатність вступати у митно-правові відносини. Суб'єкт митно-правових відносин — фізична та/або юридична особа, яка має потенційну здатність вступати у митно-правові відносини та реалізовувати права та обов'язки, носієм яких вони є у таких відносинах.

Таким чином, на відміну від суб'єкта митно-правових відносин, суб'єкт митного права має тільки потенційну здатність вступати у митно-правові відносини. У конкретних випадках суб'єкт митного права може і не бути учасником митно-правових відносин. Так, перевізник може перебувати за межами України, маючи потенційну здатність брати участь у митно-правових відносинах як їх суб'єкт. У такому разі перевізник є суб'єктом митного права. У разі, коли перевізник здійснює перевезення товарів через митний кордон України та/або між митними органами на території України, він набуває правовий статус суб'єкта митно-правових відносин, враховуючи наділення його нормами митного права відповідними правами і обов'язками. Якщо фізична особа не порушує митні правила, вона не є суб'єктом адміністративно-деліктних відносин з приводу притягнення до відповідальності за порушення митних правил. Якщо суб'єкт митно-правових відносин — це фактичний носій правових зав'язків, тобто обов'язково бере реальну участь у таких правовідносинах, то суб'єкт митного права — особа, яка потенційно здатна бути носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків у митно-правових відносинах.

Потенційна здатність суб'єкта бути носієм суб'єктивних прав і обов'язків у митно-правових відносинах визначається як правосуб'єктність у таких відносинах. Правосуб'єктність у митно-правових відносинах — здатність особи мати (правоздатність) і реалізовувати (дієздатність) безпосередньо або через представника надані їй нормами митного права суб'єктивні права та обов'язки. Суб'єктивні права у митно-правових відносинах — надана і гарантована державою міра можливої (дозволеної) поведінки у цих відносинах, закріплена нормами митного права. Обов'язки у митно-правових відносинах — міра

належної поведінки у цих відносинах, закріплена нормами митного права. Правовий статус суб'єктів митно-правових відносин — комплекс конкретно визначених суб'єктивних прав та обов'язків, які закріплені за ними нормами митного права. Співвідношення між категоріями «правовий статус» і «правосуб'єктність» щодо суб'єктів митного права розглядається як статика (правовий статус) і динаміка (правосуб'єктність), а саме — наявність конкретних суб'єктивних прав та обов'язків (правовий статус), які такий суб'єкт може набувати та спроможний реалізувати (правосуб'єктність).

Суб'єктів митного права можна систематизувати у дві групи:

- загальні суб'єкти — фізичні і юридичні особи, які мають потенційну здатність брати участь у митно-правових відносинах;
- спеціальні — фізичні і юридичні особи, які реалізують свої права та обов'язки у митно-правових відносинах.

Серед спеціальних суб'єктів митного права слід виділити:

- суб'єктів, які не є носіями владних повноважень у митно-правових відносинах;
- суб'єктів — носіїв державно-владних повноважень.

До першої групи спеціальних суб'єктів митного права належать фізичні та юридичні особи, які реально беруть участь у митно-правових відносинах (набувають і реалізують правовий статус у цих відносинах) — резиденти (пункт 50 частини 1 статті 4 МКУ) та нерезиденти (пункт 33 частини 1 статті 4 МКУ).

До спеціальних суб'єктів, згідно МКУ, доцільно віднести таких: декларанти (пункт 8 частини 1 статті 4); експрес-перевізники (пункт 12 частини 1 статті 4); перевізники (пункт 37 частини 1 статті 4); авторизований економічний оператор (Глава 2 Розділу I МКУ); підприємства (пункт 38 частини 1 статті 4); повірений (пункт 40 частини 1 статті 4); посадові особи підприємств (пункт 43 частини 1 статті 4); посадові особи представництв іноземних держав та міжнародних організацій (пункт 44 частини 1 статті 4); уповноважена особа (представник) (пункт 63 частини 1 статті 4).

До другої групи суб'єктів віднесено носіїв державно-владних повноважень у митно-правових відносинах:

- митні органи (пункт 34-1 частини 1 статті 4 Митного кодексу України);

– органи охорони державного кордону України (зокрема, статті 188, 220 МКУ), інші уповноважені державні органи (стаття 319 МКУ).

Провідним (основним) суб'єктом митного права є митні органи (їх посадові особи), повноваження яких безпосередньо пов'язані з реалізацією правоохоронної функції держави, враховуючи спрямованість призначення їх діяльності. Так, серед положень частини 1 статті 544 МКУ, якими визначено їх призначення, вказано про «забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України» поряд із створенням сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Визначення належності митних органів до правоохоронних ґрунтується на встановленні їх відповідності ознакам правоохоронних органів. Частиною третьою статті 17 Конституції України встановлено: «Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом» [6]. А тому, термін «правоохоронний орган» застосовується суто у його функціональному призначенні щодо забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України. Також передбачено чітке закріплення правової вимоги визначати актом вищої юридичної сили — законом організації та порядку їх діяльності.

Звернення до чинного законодавства не дозволяє виявити чітке визначення поняття «правоохоронні органи», натомість відповідні визначення були надані у законах, які наразі втратили чинність:

– правоохоронні органи — органи державної влади, на які Конституцією законами України покладено здійснення правоохоронних функцій (стаття 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» від 2003 р. [8]);

– правоохоронні органи — державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції (стаття 1 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [9]).

У пунктах 17, 18 статті 1 Закону України «Про національну безпеку України» від 2018 року [10] міститься лише посилання, що «правоохоронні органи» входять до сил безпеки та оборони.

Закон України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» надає відкритий перелік правоохоронних органів та зазначає, що до них, окрім наведених, належать «інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції» (частина 1 статті 2), хоча зміст правоохоронної функції залишився поза увагою законодавця. Відкритий перелік правоохоронних органів містить: органи прокуратури, органи Національної поліції, органи служби безпеки, органи Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, органи рибохорони, органи державної лісової охорони, інші органи, що здійснюють правозастосовні та правоохоронні функції [11]. Тож в цьому переліку митні органи відсутні, однак юридична конструкція із широким змістом «інші органи, що здійснюють правозастосовні та правоохоронні функції» дозволяє віднести митні органи до правоохоронних у значенні, передбаченому Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

На підставі аналізу норми частини 3 статті 17 Конституції України, якою передбачено, що на правоохоронні органи держави, поряд із військовими формуваннями, покладено забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України, а також норм чинного законодавства, якими урегульовано правовий статус правоохоронних органів, можна виокремити наступні правоохоронні функції, які реалізуються шляхом здійснення правоохоронної діяльності:

- розслідування кримінальних справ;
- застосування заходів адміністративного примусу;
- здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення;
- оперативно-розшукова та розвідувальна діяльність;
- забезпечення публічної безпеки та її охорона;

- виконання вироків, постанов, ухвал судів;
- митний контроль (як елемент системи забезпечення митної безпеки);
- контроль і нагляд за виконанням законів.

Узагальнення норм чинного законодавства щодо правового статусу правоохоронних органів, наведених у статті 2 Закону України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів», дозволяє визначити наступні їх ознаки:

- вони є інституційно відокремленим державним органом (органом державної виконавчої влади або іншим державним органом, статус якого як правоохоронного органу передбачений у профільному законі. Наприклад, статус митних органів передбачено Розділом XX МКУ, де чітко зазначено про центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику (стаття 545 МКУ);

- мета їх діяльності — реалізація функції держави щодо захисту національної безпеки (функція захисту національної безпеки має на меті охорону життєво важливих інтересів суспільства і держави, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію загроз національним інтересам [12]);

- вони діють від імені та за дорученням держави, є носієм відповідних державно-владних повноважень щодо здійснення правової охорони і захисту національних інтересів від будь-яких посягань;

- створюються відповідно Конституції України, законами, у яких урегульовано їх функціональне призначення та правовий статус;

- структура, порядок діяльності й компетенція правоохоронних органів визначаються, відповідно Конституції України, законами України, підзаконними нормативно-правовими актами, прийнятими на виконання норм законів;

- наділяються необхідною оперативною самостійністю, що виражається в їх законодавчо встановленій компетенції;

- діяльність правоохоронних органів має законами суворо підзаконний характер, вони здійснюють свої функції на підставі та на виконання закону;

- реалізуючи свою компетенцію, вони мають право приймати юридичні акти, які тягнуть за собою юридичні наслідки,

а їх законні й обґрунтовані рішення є обов'язковими для виконання на всій території України;

- під час виконання функції щодо захисту національної безпеки мають право діяти юридично-владно, застосовуючи різні правові засоби нормотворчого, виконавчого (розпорядчого) та юрисдикційного (правоохоронного) характеру;

- мають власну внутрішню структуру, штат службовців, сформований шляхом їх конкурсного добору або призначення на посаду для здійснення конкретної юридично-владної діяльності. Окремим категоріям службовців правоохоронних органів присвоюють спеціальні звання, такі службовці проходять службу, яка має мілітаризований характер. Діяльність службовців щодо реалізації правоохоронних повноважень має професійний характер і відповідну професійну підготовку. Законодавством передбачені підвищені соціальні гарантії, наявність яких обумовлена роллю і значенням для забезпечення національної безпеки правоохоронної діяльності, яку здійснюють службовці при виконанні службових обов'язків;

- мають офіційне найменування та повноваження використовувати відповідні атрибути з державною символікою. Фінансування правоохоронних органів здійснюється з державного бюджету.

Серед ознак, які відрізняють правоохоронні органи від інших державних органів, можна виділити, насамперед, мету функціонування — реалізація функції держави щодо захисту національної безпеки. Зазначена мета обумовлює переважно владний характер їх діяльності та компетенцію щодо застосування заходів державного примусу (насамперед адміністративного, кримінального).

Отже, правоохоронні органи в Україні можна визначити як систему спеціально утворених державою уповноважених державних органів (їх посадових осіб), основною функцією яких є охорона правопорядку, захист національної безпеки шляхом здійснення юридично-владної діяльності, застосування на підставі, у межах і спосіб, передбачений законодавством, правових засобів виконавчо-розпорядчого та юрисдикційного (правопримусового) характеру. Правовий статус кожного правоохоронного органу визначається окремим законом.

Вчені пропонують систематизацію правоохоронних органів залежно від їх конкретних функцій та призначення в механізмі охорони права [13, с. 6]. У зв'язку з цим пропонується виокремити:

- органи охорони правопорядку,
- контрольні (юрисдикційні) органи виконавчої влади,
- органи охорони Конституції та державного контролю [13, с. 6–7; 14, с. 83].

Така класифікація була запропонована у 2012 році. З розвитком антикорупційного законодавства, оновленням підходів до побудови правоохоронних органів та розвитком новітніх форм і методів правоохоронної діяльності виникає необхідність доповнення цього переліку ще однією групою правоохоронних органів — аналітичні. Крім того, недоцільно органи державного контролю відносити до правоохоронних органів, виходячи з сутності контролю, який «...дає підстави за виявленими фактами встановлювати та накладати відповідальність на фізичних і юридичних осіб», що означає направлення матеріалів контрольної діяльності контролюючими органами до правоохоронних органів, органів правосуддя [15].

З огляду на викладене, правоохоронні органи систематизовані у такі групи:

- органи охорони правопорядку,
- юрисдикційні органи виконавчої влади,
- органи охорони Конституції,
- аналітичні органи.

Митні органи доцільно віднести до другої групи правоохоронних органів та, частково — четвертої, враховуючи встановлену законодавством компетенцію.

Статус митних органів урегульовано Митним кодексом України, іншими законодавчими актами, в тому числі — міжнародними.

Якщо раніше у Митному кодексі України від 2002 року було надано поняття митних органів як спеціально уповноважених органів виконавчої влади в галузі митної справи, на які відповідно до цього кодексу та інших законів України покладалось безпосереднє здійснення митної справи (пункт 17 статті 1) [16], то в Митному кодексі України від 2012 року,

після внесених у нього правок та доповнень у липні 2013 року, йшлося про поняття органів доходів і зборів як центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, митниці та митні пости (пункт 34¹ статті 4) [3]. Розмитість поняття «митний орган» відбулося після реорганізації Державної митної служби та Державної податкової служби України у грудні 2012 року і утворення Міністерства доходів та зборів України (пункт 1) [17], яке в 2014 році спочатку було ліквідовано Постановою Кабінету Міністрів України (пункт 1) [18], а через три місяці реорганізовано в Державну фіскальну службу України (пункт 1) [19; 14, с. 78–79].

У Митному кодексі України від 2012 року після внесення змін Законом України «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» від 14.01.2020 р. № 440-IX вже застосовується поняття «митний орган» [20]. Митні органи – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, митниці та митні пости (пункт 34-1 частини 1 статті 4 Митного кодексу України).

У багатьох іноземних законодавчих актах містяться наступні тлумачення поняття «митний орган» [14, с. 78–79]. Зокрема, майже однаково визначають його Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київська конвенція від 1973 р.) та Всесвітня митна організація (World Customs Organization). Так, відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур, «митний орган» – це адміністративний підрозділ митної служби, уповноважений на виконання митних формальностей, а також будинки та спорудження або інші місця, визначені компетентними органами для цих цілей (E11 F2 Розділу 2 Загального додатку) [21]. Всесвітня митна організація дає визначення поняття «митний орган» як митного адміністративного підрозділу, відповідального за виконання митних формальностей а також приміщення або інших ділянок, визначених компетентними органами [22; 14, с. 78–79]. Митним кодексом Європейського Союзу «митні органи» визначаються як митні адміністрації

держав-членів Європейського Союзу, відповідальні за застосування митного законодавства, та будь-які інші органи, уповноважені національним законодавством застосовувати митне законодавство (стаття 5 глави 1 розділу 1) [23; 14, с. 78–79].

Наразі статус Державної митної служби України (Державна митна служба, її територіальні органи) та Державної податкової служби України урегульовано відповідно Митним кодексом України 2012 р., Податковим кодексом України [24], постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227 «Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України» [25], а також законодавчими і підзаконними актами, якими закріплено особливості реалізації їх компетенції.

Функції правоохоронних органів поділяються на основні, забезпечувальні, загального керівництва [26]. Так, до основних функцій, які виконують правоохоронні органи, доцільно віднести: адміністративну, превентивну, оперативно-розшукову, виконавчу й охоронну функції [26]. Перелік основних функцій необхідно доповнити аналітичною. Аналітична функція виконується, зокрема – митними органами при застосуванні системи управління ризиками для визначення товарів, транспортних засобів, документів і осіб, які підлягають митному контролю, форм митного контролю, що застосовуються до таких товарів, транспортних засобів, документів і осіб, а також обсягу митного контролю (стаття 361 МКУ).

Основні функції правоохоронних органів:

1) адміністративна – виконавчо-розпорядча діяльність апаратів, служб і підрозділів правоохоронних органів щодо організації та здійснення захисту національної безпеки, охорони прав і свобод громадян, попередження й припинення правопорушень, на основі і для виконання законів та інших нормативних актів;

2) превентивна – забезпечення сприятливих умов щодо дотримання режиму законності і правопорядку, виявлення причин та умов вчинення правопорушень, їх усунення;

3) оперативно-розшукова – реалізується шляхом здійснення системи гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Відповідно до Закону України «Про

оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ завданням оперативно-розшукової діяльності є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [27]. Серед переліку оперативних підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, згідно статті 5 зазначеного Закону митні органи відсутні. Разом з тим, на необхідності розширення повноважень ДМС України щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у справах про контрабанду товарів (у тому числі підакцизних), та недостовірне декларування товарів постійно наголошується представниками Консультативної місії Європейського Союзу в Україні (EUAM), Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM), інших міжнародних інституцій. Президентом України 23.04.2021 у порядку законодавчої ініціативи був внесений проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо криміналізації контрабанди товарів та підакцизних товарів, а також недостовірного декларування товарів» (реєстр. № 5420 від 23.04.2021), який 13 липня 2021 року був прийнятий Верховною Радою України у першому читанні за основу;

4) кримінальна процесуальна функція. Відповідно частини 1 статті 2 Кримінального процесуального кодексу України, завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [28]. Стаття 38 Кримінального

процесуального кодексу України не передбачено митні органи у переліку органів досудового розслідування;

5) виконавча — виконання у межах своєї компетенції адміністративних стягнень і кримінальних покарань;

6) охоронна — здійснення охоронної та іншої діяльності відповідно до законодавства України за рахунок коштів, одержаних за надані послуги з фізичної охорони та безпеки, а також у вигляді інших надходжень, не заборонених законодавством України;

7) аналітична. В діяльності митних органів управління ризиками — це робота з аналізу ризиків, виявлення та оцінки ризиків, розроблення та практичної реалізації заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків, оцінки ефективності та контролю застосування цих заходів. Під ризиком розуміється ймовірність недотримання вимог законодавства України з питань митної справи (частина 1 статті 361 Митного кодексу України).

Функції забезпечення стосуються діяльності структурних підрозділів правоохоронних органів, які забезпечують виконання працівниками правоохоронних органів їх основних функцій [26] — стосується, зокрема, підрозділів з кадрової роботи, організаційно-розпорядчої діяльності, взаємодії з громадськістю, фінансово-економічної, аудиторської, планової діяльності, діяльності з охорони державної таємниці та інш.

Функції загального керівництва стосуються діяльності керівників структурних підрозділів правоохоронних органів, штабних підрозділів, чергових частин, апарату [26].

Кожен правоохоронний орган наділений особливими завданнями і функціями у сфері захисту національної безпеки. Відповідні функції та завдання визначені профільними законами, якими закріплено правовий статус кожного правоохоронного органу. Зокрема, щодо митних органів — їх призначення — створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України.

Завдання митних органів правоохоронного характеру можуть бути систематизовані у такі групи (відповідно статті 544 Митного кодексу України) [14, с. 87–90]:

1) правоохоронні (в обмеженому обсязі) (здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України

товарів, на які встановлено заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки (пункт 7); недопущення переміщення через митний кордон України контрафактних товарів (пункт 9); вжиття заходів щодо запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушеннями охоронюваних законом прав інтелектуальної власності (пункт 9); запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України (пункт 10));

2) контрольні (здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо (пункт 4); контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів (пункт 6); здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон і обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України (пункт 7); здійснення державного експортного контролю в межах повноважень, покладених на органи доходів і зборів відповідно до Митного кодексу України та інших законів України (пункт 7-1); здійснення контролю за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України (пункт 8); здійснення в межах повноважень, визначених Митним кодексом України, контролю за діяльністю підприємств, які надають послуги з декларування товарів, перевезення та зберігання товарів, що переміщуються через митний кордон України чи перебувають під митним контролем, та здійснюють інші операції з такими товарами (пункт 11));

3) аналітичні (аналіз та управління ризиками з метою визначення форм і обсягів митного контролю (пункт 5));

4) інформаційні (обмін даними митної статистики з митними органами інших країн (пункт 13); здійснення обміну документами та інформацією (у тому числі електронною)

з іншими державними органами України, митними, правоохоронними та іншими органами іноземних держав (пункт 15); впровадження, розвиток і технічне супроводження інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій в державній митній справі, автоматизація митних процедур, надання підприємствам послуг електронного цифрового підпису (пункт 16)) [14, с. 87–90].

З огляду на вищевикладене можна зробити висновок, що поліструктурність об'єкта митно-правового регулювання визначає особливості застосування заходів і засобів такого регулювання. Якщо предмет митно-правового регулювання складають відносини за участі підприємств і громадян, які переміщують товари, транспортні засоби комерційного призначення через митний кордон України або здійснюють операції з товарами, що перебувають під митним контролем (частина 4 статті 3 МКУ), тобто відносини позитивного характеру у сфері державної митної справи, то виникає необхідність вирішення проблеми гармонізації імперативних і диспозитивних засобів впливу, які має визначати і застосовувати держава у особі її уповноважених суб'єктів (зокрема – Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Державної митної служби України) з метою стимулювання зовнішньоекономічної діяльності або надання преференцій задля вирішення загальнодержавних завдань економічного характеру (наприклад, стимулювання вітчизняного товаровиробника через преференції встановлених митних платежів). Проте проблема забезпечення економічного правопорядку, митної безпеки як складової національної безпеки не може бути вирішена тільки із використанням регулятивних методів впливу. Вказане стосується необхідності його належної правової охорони шляхом здійснення правоохоронної діяльності, що передбачає застосування інших – переважно імперативних – заходів і засобів правового впливу.

Окреслена проблема поліструктурності об'єкта митно-правового регулювання та складного характеру форм і методів такого регулювання визначає наявність проблеми галузевої належності митного права, вирішення якої безпосередньо впливає на формування базових положень, які характеризують галузь права.

Доведено доцільність визначення митного права як однієї комплексної галузі права, побудованої на основі норм, що складають підгалузь адміністративного права. Такий підхід враховує упорядковуючий, переважно організаційний характер митно-правового регулювання, адміністративно-правову природу митно-деліктних відносин та відносин, пов'язаних із гарантуванням законності діяльності митних органів і не суперечить наведеній вище аргументації стосовно доцільності введення до структури системи митно-правових відносин тих, які стосуються правоохоронної діяльності та врахування при визначенні моделі митно-правового регулювання необхідності застосування заходів і засобів впливу кримінально-правового характеру. Зазначений підхід відтворює комплексний характер завдання щодо захисту митних інтересів держави, яке не може бути вирішене шляхом реалізації обмеженого кола завдань та відповідних заходів і засобів впливу, і виявляється у дотичності, взаємозв'язку та кореспондуванні із іншими правовідносинами у галузі державної митної справи. Вказане стосується не тільки кримінально-правових, а й конституційно-правових, фінансово-правових, цивільно-правових, господарсько-правових та інших відносин.

Суб'єктна складова митного права представлена двома групами суб'єктів — загальні та спеціальні. Останні поділені на дві підгрупи, залежно від того, чи є вони носіями державно-владних повноважень. Найбільш дискусійним є питання про доцільність наділення митних органів компетенцією правоохоронного характеру. Необхідність посилення інституційної спроможності митних органів у напрямку боротьби з контрабандою товарів (у тому числі підакцизних), та недостовірним декларуванням товарів визначена необхідністю вдосконалення форм і методів правоохоронної діяльності у цьому напрямку в умовах підвищених ризиків для економіки держави в умовах воєнного стану. Вирішуючи зазначену проблему слід враховувати, що протягом чисельних реформувань митних органів неодноразово змінювались пріоритети у реалізації завдань та відповідно — розподілі компетенції, що мали ситуативний характер, а наслідки не могли однозначно оцінюватись як позитивні. Вказане визначає необхідність активізації

наукових пошуків у напрямку формування належної моделі митно-правового регулювання як одного із гарантів забезпечення економічного правопорядку в Україні.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Лощикін О. М. Економічна функція сучасної держави. Теоретико-правові аспекти: монографія. Київ : ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2008. 368 с.
2. Митне право України : навч. посібн. / А. І. Годяк, О. М. Ілюшук, Я. П. Павлович-Сенета. Львів : СПОЛОМ, 2017. 308 с., С. 27. URL: <https://cutt.ly/wTk1HvS3> (дата звернення: 30.09.2023).
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–45, 46–47, 48. Ст. 552.
4. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 5: Адміністративне право / редкол.: Ю. П. Битяк (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. 960 с.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV (ред. з 15.12.2017). *Відомості Верховної Ради України*. 2005, № 35–36 (09.09.2005), № 37 (16.09.2005). Ст. 446 (зі змін. від 30 лист. 2021 р. № 1914-IX).
6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).
7. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у двох томах: Том 1. Загальна частина / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : Юридична думка, 2007. 592 с.
8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351 (Втратив чинність).
9. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003 р. № 975-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 46. Ст. 366 (Втратив чинність).
10. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
11. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів Закон України від 23.12.1993 р. № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.
12. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків : Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (гол.) та ін. 2017. 952 с., с. 824.

13. Тацій В. Я. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України. *Вісник Академії правових наук України. Загальні проблеми правової науки*. Харків, НАПНУ. 2012. № 4. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/journals/visnik-napnu-4-2012r> (дата звернення 25.09.2023).

14. Попівняк О. І. Адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки правоохоронними та митними органами : дис. д-ра філос. : 12.00.07. Ірпінь-Запоріжжя, 2020. 225 с.

15. Селіванов А. О. Контроль. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 5: Адміністративне право / редкол.: Ю. П. Битяк (гол.) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2016. С. 447.

16. Митний кодекс України : Закон України від 11.07.2002 р. № 92-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 38–39. Ст. 288 (Втратив чинність).

17. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади : Указ Президента України від 24.12.2012 р. № 726/2012. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7262012-14812> (дата звернення: 15.09.2023).

18. Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2014 р. № 67. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2014-%D0%BF> (дата звернення: 24.09.2023).

19. Про утворення Державної фіскальної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 160. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-2014-%D0%BF> (дата звернення: 14.09.2023).

20. Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи : Закон України від 14.01.2020 р. № 440-IX. ВВР України. 2020. № 28 (10.07.2020). Ст. 188.

21. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643/sp:side (дата звернення: 06.10.2023).

22. Glossary of International Customs Terms. World Customs Organization. Belgium, December 2018. P. 12. URL: <http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/glossary-of-international-customs-terms/glossary-of-international-customs-terms.pdf?db=web>; Попівняк О. І. Адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки правоохоронними та митними органами... С. 78–79 (дата звернення: 06.10.2023).

23. Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1521191466211&uri=CELEX:02013R0952-20161224> (дата звернення: 07.10.2023).

24. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (ред. з 01.01.2017). *ВВР України*. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.

25. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 227. *Офіційний вісник України*. 2019. № 26 (05.04.2019). Ст. 900.

26. Адміністративна діяльність ОВС. Загальна частина: підручник / за заг. ред. О. П. Рябченко. Харків : ХНУВС, 2009. 256 с. (3 грифом МОН України).

27. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. *ВВР України*. 1992. № 22 (02.06.92). Ст. 303.

28. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10 (08.03.2013). № 11–12 (22.03.2013). № 13 (29.03.2013). Ст. 88.

29. Рябченко О. П. Місце митного права у структурі системи права: окремі пропозиції щодо визначення. Повітряне і космічне право. *Юридичний вісник*. 2022. № 3(64). С. 30–37.